

OPONENTSKÝ POSUDEK HABILITAČNÍ PRÁCE

Název habilitační práce: **HISTORICKÉ ZÁHRADY A PARKY BRATISLAVY**
Autorka habilitační práce: Ing. Tamara Reháčková, PhD
Obor: Architektúra a urbanizmus
Pracoviště: Slovenská Technická universita v Bratislave
Fakulta architektury

Historické zahrady a parky hrají významnou roli v prostředí města – v jeho urbanistické struktuře, v systému městské zeleně, v charakteru a přívětivosti jeho veřejných prostranství a dílčích architektonických souborů a areálů. Vedle dochovaných zahrad a parků se jedná též o zahrady a parky zaniklé, jejichž poloha nebo dokonce struktura se často promítly do prostorové skladby určitých částí města (v případě Prahy Wimmerovy sady v uliční síti Vinohrad). Rovněž fragmenty historické zeleně mohou být cennými zelenými oázami uprostřed pozdější zástavby. Jedná se přitom o hodnoty dotvářející obytnost jednotlivých lokalit, skrývajících hodnoty přírodovědné či zahradě-architektonické a spolupodílející se na funkčnosti systému zeleně. Právě takovéto roli historických zahrad a parků na území Bratislavy a v jejím okolí je věnována předložená habilitační práce. Habilitační práce předkládá podrobný a výstižný rozbor jednotlivých typů historické zeleně, přičemž se nevyhýbá popisu a interpretaci kompozičních souvislostí a jejich průmětů do navazujících vývojových etap. Text je nejenom odborně hutný a popisný, ale vedle věcnosti a faktografie znázorňuje parabolu vývoje některých zahradních a parkových areálů od jejich počátků, přes období rozkvětu k přeměnám a postupnému zániku. Nejedná se přitom pouze o analýzy jedinečných či cenných zahrad, parků a jejich fragmentů, ale o krajinářsko-architektonický pohled na význam těchto hodnot ve struktuře města.

Téma habilitační práce je ve výše uvedených souvislostech velmi aktuální a ambiciózní. Autorka navazuje na práce autorů, zabývajících se v druhé polovině 20. stol. historickými zahradami a parky na Slovensku a zejména v Bratislavě po stránce historické, kompoziční i dendrologické (zejména Hošťálková 1973, Janota, Bagin 1977, Rešovská, Klučárová 1988 nebo Tomaško 2004) a vytváří vlastní výklad významu historické zeleně ve vyvíjející se struktuře města a v jeho rozšiřování do okolní krajiny. V případě Bratislavy – ještě mnohem více než např. v případě Prahy – bylo množství historické zeleně pohlceno novodobou zástavbou a zachovalo se fragmentárně nebo se nezachovalo vůbec. V analýze těchto ploch v Bratislavě a ve výkladu jejich dnešního významu spočívá aktuálnost tématu. Téma je dle mého názoru cenné jak z hlediska vědeckého, tak i z hlediska aplikací - pro urbanismus a územní plánování, pro péči o městskou zeleň, pro úvahy o ztvárnění veřejných prostranství a jiné architektonické projekty, ale také pro vzdělání a osvětu, jak o tom svědčí i vydaná monografie „Historické zahrady a parky Bratislavy“. I v tom – vedle snahy o poznání a systematický rozbor historické zeleně - spočívá přínos habilitační práce.

Autorka se opírá a o vlastní výzkum historické zeleně v urbanistické struktuře Bratislavy a čerpá z relevantních archivních zdrojů. Rozsah textových a mapových podkladů a obrazového materiálu je značný a jejich vyhodnocení je velmi cenné. Autorka se opírá o vlastní práci v terénu, která přináší dokumentaci a zhodnocení určité etapy vývoje a stavu historických zahrad, parků a jejich fragmentů v Bratislavě. Autorka se opírá o výsledky práce nejenom badatelské, ale též expertní a tvůrčí. Metodický přístup, uvedený v Kap. 2 habilitační práci považuji za vhodný pro danou problematiku a pro autorčino pojetí výzkumu vývoje historické zeleně v urbanistické struktuře Bratislavy.

Práce je vedle úvodu a závěru členěna do tří kapitol. Zatímco první dvě kapitoly jsou věnovány přehledu problematiky a metodě práce, kapitola třetí je vlastním výstupem

výzkumu. Čtvrtá kapitola je zajímavou úvahou o právní ochraně historické zeleně a jejím managementu s příklady bratislavských zahrad a pátá kapitola je velmi užitečným přehledem hodnocených objektů historické zeleně, přehledem jejich zachovalosti a návrhů opatření. Na tuto kapitolu dobře navazují grafické přílohy – průmět objektů historické zeleně lokalizovaných v centrální městské zóně, kde je možno v podrobném měříku identifikovat jednotlivé parky a jejich fragmenty, často rozptýlené v pozdější zástavbě a podobně i polohu Pálffyovské a Arcibiskupské obory v někdejší volné krajině.

Přehled literárních podkladů o historické zeleni, zahrnutý do Kap. 1 je dostatečně podrobný a spolu s přehledem archivních zdrojů představuje dostatečný základ pro studium a vlastní výzkum. Stručný přehled vývoje zahradní tvorby v Evropě je spíše informativní kapitolou pro publikaci. Obsah práce tkví v Kap. 3, jejíž členění na zahrady středověké, klášterní, hradní, velké palácové, menší renesanční a barokní, na přírodně krajinářské parky a komponované přírodní prostory je velmi výstižné a obecně použitelné i v případě dalších historických metropolí. Tato kapitola je podstatou habilitační práce. Spolu s dalšími kapitolami představuje ucelené a systematicky pojaté dílo, které v určitém systému shrnuje dosavadní poznatky o historických zahradách a parcích Bratislavy, zapojuje je do vlastního výzkumu a analýz a interpretuje je v kulturně - historických souvislostech a souvislostech urbanistické struktury Bratislavy. Práci považuji za přínos pro výzkumy v krajinářsko-architektonické problematice nejenom Bratislavy, ale díky kulturně-historickému kontextu i v širším středoevropském okruhu. Kap. 3 je součástí monografie „Historické zahrady a parky Bratislavy“, která prošla recenzním řízením s recenzemi renomovaných odborníků.

Co se týká formální stránky, je habilitační práce zpracována zcela přehledně a systematicky s výstižnou a čitelnou grafickou dokumentací. Nezvyklé pro oponenta je umístění popisů nad obrázky a nikoliv pod obrázky. Jádrem práce je monografická publikace „Historické zahrady a parky Bratislavy“, vydaná vydavatelstvím TRIO Publishing ve spolupráci s FA STU v Bratislavě a která prošla korekturami a proto po formální stránce nemám výhrady ani připomínky.

Závěrečné hodnocení:

Z předložené habilitační práce vyplývá, že paní Ing. Tamara Reháčková, Ph.D. je vyhraněnou vědeckou osobností, disponující širokou odborností na poli krajinářské architektury, se schopností analýzy, hodnocení a interpretace, což prokazuje v uchopení problematiky historických zahrad a parků Bratislavy. Předložená habilitační práce přináší nové poznatky a představuje řešené téma v komplexním pojetí, je zpracována s vysokou odborností a vědeckou erudicí a proto ji doporučuji přijmout k dalšímu řízení.

V Praze dne 3.8.2013

Doc. Ing. arch. Ivan Vorel, CSc (ČKA, IFLA)
vedoucí katedry urbanismu
a územního plánování
Fakulta stavební, České vysoké učení technické
v Praze